

УДК 911.3

Арцаблюк М.Ю.

РЕГІОНАЛЬНА ОЦІНКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ВАСИЛЬКІВСЬКОМУ РАЙОНІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розкрито роль малого підприємництва у структурі економіки і у житті суспільства, наведено основні засади розвитку малого підприємництва Васильківського району, проаналізовано підприємницьку діяльність, представлено перспективи та проблеми розвитку підприємництва даного району.

Ключові слова: мале підприємництво, малий бізнес, суб'єкти господарювання, суб'єкти підприємницької діяльності, ринкове середовище, підприємницьке середовище.

В статтє раскрыта роль малого предпринимательства в структуре экономики и в жизни общества, наведено основные принципы развития малого предпринимательства Васильковского района, проанализировано предпринимательскую деятельность, наведено перспективы и проблемы развития предпринимательства данного района.

Ключевые слова: малое предпринимательство, малый бизнес, субъекты хозяйствования, субъекты предпринимательской деятельности, рыночная среда, предпринимательская среда.

The role of small enterprise is exposed in the structure of economy and in life of society. Provided basic principles of development of small enterprise of Vasylkivsky district, analyzed trades activity of possibilities and problems of development of this district.

Keywords: small business, the entities, the entrepreneurs, market environment, business environment.

Постановка проблеми. Мале підприємництво є органічним структурним елементом ринкової економіки. Цей сектор економіки історично і логічно відігравав роль необхідної передумови створення ринкового середовища, яке виступало первинною вихідною формою ринкового господарювання у вигляді дрібнотоварного виробництва. Саме тому дрібнотоварне підприємництво відіграло структуроутворюючу роль в історії становлення економіки конкурентно-ринкового типу [3,с.18]. Становлення в Україні малого й середнього бізнесу є необхідним

елементом повноцінного ринку й механізму його саморозвитку. Ця специфіка та своєрідне функціональне призначення малого підприємництва набувають особливого значення для Київської області. Здатність малого підприємництва до структуроутворення ринку висуває завдання його відродження і спрямовує до першочергових заходів реформування економіки на її перехідному етапі.

Роль малого підприємництва у житті суспільства полягає в тому, що воно є одним із провідних секторів ринкової економіки; має можливість швидко реагувати на зміну кон'юнктури ринку, працювати на кінцевого споживача, задовольняючи його у потребах і послугах, складає істотну конкуренцію монопольним утворенням, визначає темпи економічного розвитку, забезпечує реалізацію інновацій, додаткові робочі місця; має високу мобільність, раціональні форми управління; формує новий соціальний клас підприємців-власників; сприяє послабленню монополізму. Отже, досить актуальним та перспективним є дослідження підприємницького сектору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підходи щодо розвитку малого та середнього бізнесу досліджуються закордоном такими вченими, як: В. Баумоль, Д. Гнявеллі, Дж. Кембелл, Р. Коуз, Р. Латімор, Л. Микша, Р. Нельсон, Д. Норт, М. Портер, О. Уільямсон, Й. Шумпетер та інші. У роботах вітчизняних вчених та дослідників з країн СНД, таких як С. Архієреєва, І. Бочан, В. Будкін, З. Варналій, А. Гриценко, О. Долгальова, І. Малий, В. Мандибура, О. Московський, О. Носова, В. Новицька та деяких інших розкриті проблеми малого і середнього бізнесу.

Формування цілей статті. Цілями статті є дослідження стану розвитку малого підприємництва у Васильківському районі; виявлення складових механізму ефективного розвитку підприємництва; обґрунтування механізму формування і функціонування малого підприємництва та визначення ролі держави в розвитку малого бізнесу у Васильківському районі.

Виклад основного матеріалу. У процесі відновлення зростання економіки країни роль малого підприємництва стає все більш ваговою. Формування режиму максимального сприяння малому бізнесу є одним із головних завдань діяльності обласної державної адміністрації. Згідно аналітичної записки про хід виконання Програми розвитку малого підприємництва у Київській області на 2009-2010 рр. за 2010 р. свідчить про зміцнення підприємницького сектора. Також за даний період спостерігалась тенденція до збільшення кількості суб'єктів підприємницької діяльності. Так, за даними Головного управління статистики у Київській області кількість фізичних осіб – підприємців у районі на 01.01.2011 становила 3542 осіб та збільшилася у порівнянні з початком року на 351 особу [5].

Значна частка малих підприємств району займаються торговельною діяльністю, громадським харчуванням, ремонтом автомобілів, побутових приладів та предметів особистого вжитку, їх частка становить 57,8 %, 20,0

% малих підприємств зайняті у промисловості, 8,9 % працюють в галузі сільського господарства та лісопереробки, 3,7 % у сфері транспорту та зв'язку, 3,1 % інші види діяльності [5].

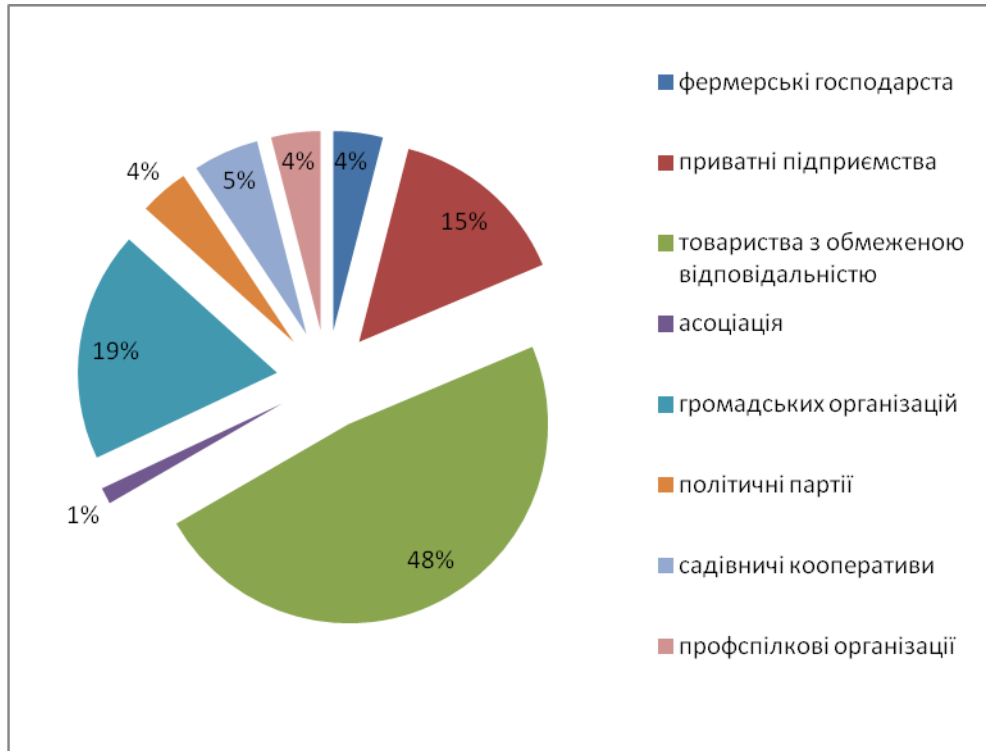

Рис. 1. Структура малих підприємств Васильківського району

За даними Київської обласної державної адміністрації про виконання заходів регіонального та місцевого розвитку малого підприємництва на 2009-2010 рр. у Васильківському районі на 10,0 тисяч населення зареєстровано 71 малих підприємств, а в середньому по Київській області даний показник складає 75 одиниць. Малий бізнес забезпечує роботою найманих працівників, середня кількість зайнятих працівників на малих підприємствах району становить 2461 осіб (в середньому по всіх районах Київської області 3400 осіб). Середньомісячна заробітна плата одного найманого працівника складає 1762 грн [6].

Частка реалізованої продукції малих підприємств в обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг) по Васильківському району складає 14,2%. Майже 41,9 % обсягів реалізації продукції малими підприємствами складають надходження від оптової та роздрібної торгівлі, торгівлі транспортними засобами, послуг з ремонту, решта - від інших видів діяльності. Спостерігається позитивна тенденція до зростання кількості суб'єктів підприємницької діяльності, які працюють за спрощеною системою оподаткування.

За вище зазначеною системою працюють 310 юридичні особи та 1558 підприємців фізичних осіб, в тому числі 1226 платників фіксованого податку, 3083 платників єдиного податку [5].

В районі запроваджено централізоване технічне забезпечення в роботі з автоматизованими системами Єдиного державного реєстру та Реєстру документів дозвільного характеру. Проводиться щомісячний моніторинг функціонування єдиного дозвільного центру.

Видача документів дозвільного характеру суб'єктам господарювання Васильківського району здійснюється в форматі Дозвільного центру Васильківської райдержадміністрації. Послугами центру протягом 2010 р. скористалося 123 суб'єкти підприємницької діяльності, видано 51 документ дозвільного характеру, адміністратором дозвільного центру надано 123 консультації суб'єктам господарювання. Протягом року дозвільними органами району відмовлено у видачі дозвільних документів суб'єктам господарювання.

Поряд з цим існують проблеми, що стримують розвиток малого підприємництва:

- суперечливість і неповнота чинних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність суб'єктів малого підприємництва;
- значна кількість контролюючих органів;
- обмежений доступ суб'єктів малого підприємництва до фінансових ресурсів;
- нерозвиненість небанківського сектора фінансових послуг;
- відсутність мотивації у суб'єктів малого підприємництва до інвестиційної та інноваційної діяльності;
- територіальна нерівномірність розвитку малого підприємництва та недостатня роль малого бізнесу у формуванні місцевих ринків;
- недостатня розвиненість інфраструктури підтримки малого підприємництва;
- недостатній рівень професійних знань і досвіду підприємців - початківців щодо ведення підприємницької діяльності в сучасних умовах.

Шляхом узгоджених спільних дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, суб'єктів малого підприємництва, об'єднань і спілок підприємців, установ ринкової інфраструктури, та громадськості передбачається вирішення проблемних питань розвитку малого підприємництва, що планується здійснювати в рамках Програми розвитку малого підприємництва у Київській області на 2011-2012 рр. задля втілення єдиної державної політики розвитку малого підприємництва на рівні області; залучення фінансових та інвестиційних ресурсів у сферу малого підприємництва, впровадження спрощеної процедури для започаткування бізнесу та виходу з нього, розширення і підтримки діяльності мережі бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, інноваційних центрів та інших об'єктів інфраструктури підприємництва.

Протягом 2010 р. в рамках виконання заходів щодо реалізації місцевих та регіональної програм здійснювалося подальше впровадження державної регуляторної політики відповідно до Закону України від

11.09.2003 № 1160-IV «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» Протягом 2010 р. тривала робота із забезпечення ефективного впровадження Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності». У всіх районах і містах області здійснювалися заходи щодо забезпечення ефективного функціонування дозвільних центрів, державних адміністраторів та організації їх взаємодії з представниками дозвільних органів. Проводився моніторинг виконання основних засад чинного законодавства з питань дозвільної системи органами виконавчої влади та місцевого самоврядування підпорядкованого регіонального рівня та аналіз діяльності дозвільних центрів області [6]. І зараз залишається актуальним питання дотримання принципів організаційної єдності під час видачі документів дозвільного характеру та організації співпраці представників дозвільних органів з державними адміністраторами.

Соціальне значення малого бізнесу визначається широтою дрібних власників – власників малих підприємств і їхніх найманих робітників. Існують дві гострі проблеми, що привертають увагу до малого бізнесу: проблема масового безробіття, що породжує гострі соціальні конфлікти та духовно-професійну деградацію суспільства, і проблема відсутності внутрішніх джерел інвестування. У цих умовах малий бізнес – ідеальний для держави, тому що він практично нічого їй не коштує, однак приносить доходи і знімає з держави тягар соціально-економічного навантаження і ризики, пов'язані з державними інвестиціями. Найважливішим фактором успішної реалізації регіональних та місцевих програм розвитку підприємництва є їх фінансове забезпечення, з рівномірним розподілом коштів за кварталами впродовж кожного року [4, с.152].

Фінансова підтримка суб'єктів підприємницької діяльності на місцях здійснювалася за рахунок банківського мікрокредитування, коштів кредитних спілок, фондів підтримки підприємництва [1, с.121].

Практика розвитку малого бізнесу доводить, що головною проблемою є проблема інвестицій. Одним з елементів такого механізму є оподатковування. Крім політики оподатковування, важливою умовою успішного розвитку підприємництва Васильківського району є створення системи державної підтримки формування малого бізнесу.

Закордонний досвід та аналіз вітчизняної практики показує, що державна політика підприємництва повинна передбачати:

- створення загальних економічних, правових і соціальних умов, які б сприяли розвитку ефективного бізнесу: реальну трансформацію відносин власності; забезпечення правових гарантій підприємницької діяльності; стабілізацію і посилення національної грошової одиниці, здійснення необхідних антиінфляційних м'яких і т.п.;

- створення державної системи підтримки бізнесу. Основними елементами такої системи повинні стати: формування реально працюючої ринкової інфраструктури;

- розробка системи фінансової підтримки підприємницької діяльності, включаючи формування стартового капіталу; створення сприятливих умов для зовнішньоекономічної діяльності;
- упровадження прогресивної системи підготовки кадрів для підприємницької діяльності.

Висновки. У Васильківському районі спостерігається збільшення кількості малих підприємств на 5% за рахунок проведення державної реєстрації за 2010 р. Збільшення обсягу надходжень до бюджетів всіх рівнів від діяльності малого підприємництва на 4% за рахунок розширення робіт та послуг, які надають зареєстровані суб'єкти підприємницької діяльності. Обсяг надходжень до бюджетів всіх рівнів збільшився на 1,19%. Запроваджується всебічна підтримка та розвиток середнього та малого підприємництва. Частка податкових надходжень від діяльності малого підприємництва за 2010 р. становила 45,4%. Варто зазначити, що у Васильківському районі зберігається тенденція активного розвитку підприємництва, що є наслідком забезпечення сприятливих умов місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування для його функціонування. Також в районі забезпечується реалізація принципів державної регуляторної політики при плануванні, підготовці аналізів впливу проектів, регуляторних актів, врахуванні громадської думки, та відстеженні впливу таких актів на підприємницьке середовище.

1. Бойчик І.М. Економіка підприємництва: навчальний посібник / І. М. Бойчик. - [2-е вид]. - К.: Атіка, 2006. - 528 с.
2. Варналій З. С. Мале підприємство: основи теорії і практики / З. С. Варналій. - К.: Т-ва «Знання», 2003. - 302 с.
3. Комарницький І. М. Організаційно-економічний механізм розвитку підприємства / І. М. Комарницький. - Ужгород: вид-во «Латент», 2000. - 224 с.
4. Малий бізнес та підприємство в ринкових умовах господарювання: навчальний посібник / [Л. І. Воротіна, В. С. Воротін, Л. А. Мартинюк, Т. В. Чернях]; за редакцією проф. Л. І. Воротіної. - [3-е вид.]. - К.: Економічний університет, 2004. - 308 с.
5. Головне управління статистики у Київській області [електронний ресурс]: геополітична характеристика Васильківського району за 2010 рік.
<http://oblstat.kiev.ukrstat.gov.ua/content/p.php3?c=464&lang=1>
6. Офіційний веб-сайт Київської державної адміністрації [електронний ресурс]: Програма розвитку малого підприємства у Київській області на 2010-2011 роки.
<http://kyiv-obl.gov.ua>